

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN HEMŞİRELİK MESLEĞİNE İLİŞKİN ALGILARININ BELİRLENMESİ

Determining Perceptions of University Students About Nursing Profession

Bedriye AK¹ , Nevin ÇITAK BİLGİN¹ , Funda EROL² , Birgül CERİT¹

¹Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, BOLU, TÜRKİYE
²Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Akyazı SHMYO, İlk ve Acil Yardım Bölümü, BOLU
, TÜRKİYE

ÖZ

ABSTRACT

Amaç: Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin hemşirelik mesleğine ilişkin algılarını belirlemek amacı ile yapılmıştır.

Gereç ve Yöntemler: Araştırma Türkiye'nin kuzeybatısında bulunan bir devlet üniversitesinin dört yıllık yüksekokul ve fakültelerinde sağlıkla ilgili alanlar dışındaki bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerle tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Araştırmada orantılı tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Yüksekokul ve fakültelerin her biri tabaka olarak değerlendirilmiş ve 1876 öğrenciyle araştırma tamamlanmıştır. Araştırma verileri "Hemşirelik Mesleğini Algılama Ölçeği" ve "Öğrenci Tanıtım Formu" kullanılarak toplanmıştır.

Bulgular: Çalışmaya katılan öğrencilerin %64.0'u kadın ve %36.0'sı erkektir. Öğrencilerin yaş ortalaması 20.87±1.80'dir. Öğrencilerin %7.1'inin bir kronik hastalığa sahip olduğu, %32.5'inin hastaneye yattığı ve %39.3'ünün ailesinde ve yakınlarında bir sağlık çalışanı olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin Hemşirelik Mesleğini Algılama Ölçeği toplam puan ortalaması 82.65±12.62 olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin ölçek toplam puan ortalamasının cinsiyete, öğrenim gördüğü fakülteye, ailesinde sağlık çalışanı olmasına, meslek seçiminde hemşirelik mesleğini tercih etmeyi düşünmeye ve toplumun hemşirelik mesleğine bakış açısı hakkındaki düşünceye göre değiştiği bulunmuştur (p<0.05).

Sonuç: Araştırma sonucuna göre üniversite öğrencilerinin hemşirelik meslek algılarının orta düzeyde olumlu olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, öğrenci, mesleki rol, meslek algısı

Objective: The purpose of this study was to determine the perceptions of university students about the nursing profession.

Material and Methods: Descriptive type of study was conducted in a state university located in the north-west of Turkey. This study included students studying at a four-year high school and faculty not related to health. Stratified sampling method was used as sampling method. Each of the high school and faculties was evaluated as a stratum. The study was completed with 1876 students. The data of the research were collected with the "Perception of Nursing Profession Scale" and "Student Identification Form".

Results: The participating students in the study consisted of 64.0% female students and 36.0% male students. The mean age of the students 20.87±1.80. It was found that 7.1% of students had a chronic disease, 32.5% had history of hospitalization, and 39.3% had healthcare professionals in their family and among their relatives. Students' Perception of Nursing Profession Scale score mean was 82.65±12.62. It was found that the scale total score average of the students changed according to gender, the faculty of education, the presence of a healthcare professional in the family, the thought of choosing the nursing profession in choosing a profession, and the opinion of the society about the nursing profession (p<0.05).

Conclusion: According to the results of the research, it can be said that the perception of nursing profession of university students is moderately positive.

Keywords: Nursing, students, professional role, perception of profession

Yazışma Adresi / Correspondence:
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, BOLU, TÜRKİYE
Tel / Phone: +90 532 7633151
Geliş Tarihi / Received: 13.07.2021

Dr. Bedriye AK

E-posta / E-mail: bedriye_ak@ibu.edu.tr
Kabul Tarihi / Accepted: 24.11.2021

GİRİŞ

Meslekler hem toplumlar hem de bireyler için tarihsel süreçle birlikte günümüzde de önemli roller üstlenmişlerdir (1). Meslek, “belli bir eğitim ile kazanılan, sistemli bilgi ve becerilere dayalı, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları belirlenmiş iş” olarak tanımlanmaktadır (2). Meslekler, tanımında yer aldığı gibi insan gereksinimlerine cevap verebilmek için var olduğundan toplumlardan ayrı olarak düşünülemezler. Bir meslek toplumun gereksinimlerine cevap verdiği düzeyde statü kazanır. Bununla birlikte toplumun o mesleğe verdiği değer, o mesleğin önemi üzerinde oldukça etkilidir (3). Dolayısıyla meslekler toplumun ihtiyaçlarını karşıladığı sürece devam edebileceği gibi toplumun gereksinimlerinin değişmesi ile bu değişime yanıt olarak değişir ve gelişirler.

Hemşireliğin meslek olup olmadığına ilişkin tartışmalar günümüzde artık önemini yitirmiştir. Hemşirelik alanında en çok kabul gören Pavalko'nun, bilgi yükü, toplumun temel sosyal değerleriyle bağlantı, eğitim, topluma hizmet sunma, özerklik (otonomi), mesleğe bağlılık ve meslek ahlakı gibi meslekleşme ölçütlerini karşılıyor olmasıyla hemşirelik, son yıllarda değişen ve gelişen profesyonel bir meslek olarak kabul görmektedir (4).

Hemşirelik, kaynağını insan gereksinimlerinden alan, sağlıklı ve hasta her yaş grubundan birey, aile ve topluma bakım vermeyi hedefleyen bir sağlık disiplindir (5). Aynı zamanda hemşirelik mesleği bilim ile teknoloji alanında gerçekleşen gelişmelerle birlikte toplumsal dinamikler ve sağlık bakım gereksinimlerindeki değişimlerden etkilenen ve bu doğrultuda kendini yenileyebilen modern bir meslektir (6). Her meslek grubunda olduğu şekilde hemşirelik de toplumun mesleği algılayış biçiminden önemli derecede etkilenmektedir (7). Bunun yanında toplumun hemşirelik mesleği ile ilgili görüşü, hem hemşireliğin gelişimi ve var olan statüsünü hem de meslek üyelerine ilişkin tutumlarını olumlu veya olumsuz yönde

etkileyebilmektedir (8,9). Toplumun hemşirelik mesleğine yönelik algısının incelendiği çalışmalarda, toplumun hemşirenin sorumluluklarına, çağdaş rollerine ve mesleğin eğitimine ilişkin yeterli bilgisinin olmaması ile hemşirelik mesleğinin yerince tanınmadığı görülmektedir (3,8). Çelik ve arkadaşlarının üç farklı aile sağlığı merkezinin hizmet alanında yaşayan bireylerle gerçekleştirdikleri çalışmalarında, bireylerin hemşirelik imajı algılarının orta düzeyde olumlu olduğu, hemşirelik mesleği ile hemşirelerin niteliklerine yönelik verilen yanıtların istendik düzeyde olumlu olmadığı belirtilmiştir (8). Dağhan ve arkadaşları çalışmasında üniversite öğrencilerinin hemşirelik mesleğini bakım verme kavramı ile algıladıklarını, ancak güçlü olma ve liderlik özellikleri gibi profesyonel kavramlar ile örtüşen bir meslek olarak algılamadıklarını belirtmişlerdir (10).

Hemşirelik mesleğini tanıtmak, meslek üyelerinin önemli sorumlulukları arasındadır. Bu konuda başarılı olabilmek için toplumun hemşirelik mesleği hakkındaki algıları göz ardı edilmemelidir. Bu doğrultuda toplumun geleceğini yönlendirebilecek olan üniversite gençlerinin hemşirelik mesleğine ilişkin algılarını belirlemek önemlidir. Literatürde hem üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmalarda hem de toplumda hemşirelik mesleğine ilişkin algıların olumlu olduğunu gösteren çalışmalar olduğu gibi algıların olumsuz sahip olduğunu da gösteren sınırlı sayıda çalışma sonucu bulunmaktadır (3,9,11). Bu sebeple hemşirelik bölümü öğrencileri ile aynı kampüs içinde öğrenim gören diğer fakülte ve yüksekökol öğrencilerinin hemşirelik mesleğine ilişkin algılarının belirlenmesinin hemşirelik mesleğini ne kadar tanıdıklarını belirlemenin yanı sıra bu konuda yapılması gerekenlere yön göstereceği düşünülmektedir.

Bu çalışmada, sağlıkla ilgili alanlar dışındaki bölümlerde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin hemşirelik mesleğine ilişkin algılarını belirlemek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

Üniversite öğrencilerinin hemşirelik mesleğine ilişkin algısı nedir?

Üniversite öğrencilerinin hemşirelik mesleğine ilişkin algısını etkileyen faktörler nelerdir?

GEREÇ VE YÖNTEM

Bu araştırma, Türkiye'nin kuzeybatısındaki bir devlet üniversitesinin dört yıllık yüksek okul ve fakültelerinde tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Evren ve Örneklem

Sağlık ile ilgili bölümlerde (hemşirelik, fizik tedavi ve rehabilitasyon ve tıp) uygulamalı derslerin hastanelerde yürütülüyor olması nedeniyle bu bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin hemşireler ile birlikte çalışma imkânı olmaktadır. Bu durumun öğrencilerin hemşirelik algılarını etkileyebileceği düşünüldüğü için sağlık ile ilgili bölümlerde öğrenim gören öğrenciler araştırmanın evrenine dâhil edilmemiştir. Aynı zamanda dört yıllık her yüksek okul ve fakültede hazırlık sınıfı ve ikinci öğretim olmadığı için araştırma kapsamında olan fakültelerin hazırlık sınıfında ve ikinci öğretimde okuyan öğrenciler evrenin dışında tutulmuştur. Buna göre araştırmanın evrenini 9380 öğrenci oluşturmuştur. Örneklem sayısını belirlemek amacıyla Dünya Sağlık Örgütü'nün yayınladığı hazır tablolar kullanılmıştır. Hemşirelik mesleğini olumlu algılama oranı %85 kabul edilerek, etki büyüklüğü 0.03 ve %99 güvenle tahmin edebilmek amacıyla gerekli örneklem büyüklüğü 1844 olarak bulunmuştur (12,13). Araştırmada orantılı tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Yüksek okul ve fakültelerin her biri tabaka olarak değerlendirilmiştir. Çalışmada tabakaların büyüklüğüne göre orantılı olarak, her bir tabaka ve sınıftan uygun sayıda öğrenci örnekleme alınmış olup, çalışma 1876 öğrenciyle tamamlanmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulu tarafından onaylanmıştır (Tarih: 07.01.2013, sayı no: 2013/04). Uygulamanın yapıldığı kurumlardan ve Hemşirelik

Mesleğini Algılama Ölçeğini geliştiren yazarlardan yazılı izin alınmıştır. Araştırmanın amacı hakkında bilgi verildikten sonra öğrencilerden sözlü onam alınmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri “Hemşirelik Mesleğini Algılama Ölçeği (HMAÖ) ve araştırmacılar tarafından oluşturulan “Öğrenci Tanıtım Formu” kullanılarak toplanmıştır. Veriler, öğrencilerin eğitim-öğretimini etkilemeyecek şekilde ilgili bölümün bölüm başkanı ile yapılan plan doğrultusunda derse giriş ve çıkışlarda sınıf ortamında veri toplama araçları öğrencilere dağıtılmıştır. Öğrenciler, veri toplama formlarını doldururken araştırmacı sınıfta ortamında ayrılmamıştır.

Öğrenci Tanıtım Formu

Bu formda, yaş, cinsiyet, öğrencinin mezun olduğu lise, öğrenim görüldüğü okul, ailesinde sağlık çalışanı olması, hastanede yatma deneyimi ve kronik hastalık varlığına ilişkin sorular ile meslek seçiminde hemşirelik mesleğini tercih etmeyi düşünme ve toplumun hemşireliğe bakış açısı hakkındaki düşüncesine ilişkin sorular yer almaktadır.

Hemşirelik Mesleğini Algılama Ölçeği

Çalışmada, Eşer ve arkadaşları tarafından geliştirilen, 22 madde ve 5'li Likert tipi bir ölçek olan “Hemşirelik Mesleğini Algılama Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek, “Mesleki Nitelikler” ile “Mesleki Statü” alt boyutlarından oluşmaktadır (14). Mesleki Nitelikler alt boyutunda; hemşirelik mesleğinin yoğun iletişim, fedakârlık, ekip çalışması, teknoloji ve problem çözme becerilerinin kullanılmasını gerektiren, bilgi, beceri ve bilime dayalı, bağımsız uygulamaları olan, yüksek öğrenim gerektiren, doyum verici olmasının yanı sıra yorucu, stresli ve ağır çalışma koşullarına sahip bir meslek olduğunu açıklayan ifadeler yer almaktadır. Mesleki Statü alt boyutunda ise hemşirelik mesleğinin diğer sağlık meslekleri arasındaki yerini, prestijini, toplumdaki imajını içeren ifadeler bulunmaktadır. Ölçekten maksimum 110, minimum ise 22 puan alınmaktadır. Ölçek toplam puanın artması meslek algısının olumlu yönde değiştiğini göstermektedir.

Ölçeğin Cronbach Alpha kat sayısı 0.83'dür. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha kat sayısı 0.90'dır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde bir istatistik paket programı kullanılmıştır. Tanımlayıcı özelliklere ait verilerin değerlendirilmesinde frekans ve yüzde, öğrencilerin hemşirelik mesleği algılarını belirlemek amacıyla da ortalama ve standart sapma değerleri kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım özelliği Kolmogorov Smirnov testi ile değerlendirilmiştir. Veriler normal dağılım özelliğine uymadığı için nonparametrik testlerden bağımsız iki grup arasında fark için Mann-Whitney U testi, ikiden fazla gruplarda ise Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Anlamlılık durumunda farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemeye yönelik Bonferroni düzeltmeli Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. İstatiksel analizlerin tamamında anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak kabul edilmiştir

BULGULAR

Öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri incelendiğinde; hastalık ve hastane deneyimi ve meslek olarak hemşirelik hakkındaki görüşlerini içeren tanıtıcı özellikleri Tablo 1'de verilmiştir. Öğrencilerin %64.0'ü kadın, %36.0'sı erkek olup, yaş ortalamaları ise 20.87 ± 1.80 (minimum- maksimum, 18-31) yıldır. Öğrencilerin %60.4'ünün düz lise mezunu ve %30.4'ü eğitim fakültesi öğrencisi olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin %60.7'sinin ailesinde bir sağlık çalışanın ve %32.5'inin hastanede yatma deneyiminin olduğu görülmüştür. Büyük çoğunluğunun (%92.9) herhangi bir kronik hastalığının olmadığı bulunmuştur. Meslek seçiminde hemşirelik bölümünü tercih etmeyi düşünmüş olanların %22.8 ve toplumun hemşirelik mesleğine olumsuz bir bakış açısı ile baktığını düşünenlerin %24.6 olduğu saptanmıştır.

Öğrencilerin HMAÖ puan ortalaması 82.66 ± 12.62 olarak saptanmıştır. Öğrencilerin ölçekten aldıkları maksimum puan değerlendirildiğinde, mesleki statü alt boyutu puan ortalamasının (16.91 ± 3.82) mesleki

nitelikler alt boyutu puan ortalamasından (65.74 ± 10.13) daha iyi olduğu bulunmuştur (Tablo 2).

Öğrencilerin bazı değişkenlere göre HMAÖ puan ortalamasının dağılımı Tablo 3'te verilmiştir. Kadın öğrencilerin (83.51 ± 12.10) HMAÖ puan ortalamasının erkek öğrencilere (81.15 ± 13.37) göre daha yüksek olduğu, farkın da istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Öğrencilerin HMAÖ puan ortalamasının mezun olduğu lise türüne göre değişmediği bulunmuştur ($p>0.05$). Öğrencilerin öğrenim gördüğü okula göre hemşirelik mesleğini algılama puan ortalaması incelendiğinde en düşük puan ortalamasının 80.95 ± 12.36 ile mühendislik ve mimarlık fakültesindeki öğrencilerin olduğu görülmüştür. Diğer fakültelerdeki öğrencilerin ise puan ortalamalarının 84.65 ila 81.37 arasında değiştiği bulunurken, gruplar arasındaki farkın da istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Farkın hangi grup veya gruplardan kaynaklandığını belirlemeye yönelik Bonferroni düzeltmeli Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Bu farkın hem eğitim fakültesindeki hem de beden eğitimi ve spor yüksekokulundaki öğrencilerin mühendislik ve mimarlık fakültesi ile iktisadi idari bilimler fakültesindeki öğrencilerle arasındaki farktan kaynaklanmış olduğu saptanmıştır (Tablo3).

Ailesinde sağlık alanında çalışan bir yakını olan (83.92 ± 11.93) öğrencilerin HMAÖ puan ortalaması, olmayanlara (81.84 ± 12.99) göre daha yüksek bulunmuştur ($p<0.05$). Bunun yanında hastanede yatma deneyimi ve kronik hastalığı olan öğrencilerin puan ortalamaları değişmemiştir ($p>0.05$). Meslek seçiminde hemşirelik mesleğini tercih etmeyi düşünen öğrencilerin HMAÖ puan ortalaması, düşünmeyenlere göre yüksek ve bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Toplumun hemşirelik mesleği ile ilgili olumlu bir görüşe sahip olduğunu düşünen (83.66 ± 12.56) öğrencilerin hemşirelik mesleği algısının bu düşünceye sahip olmayan (79.57 ± 12.32) öğrencilere göre daha olumlu olduğu görülmüştür ($p<0.05$) (Tablo 3)

Tablo 1: Öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine göre dağılımı (n:1876)

Özellikler	Sayı	%
Cinsiyet		
Kadın	1201	64.0
Erkek	675	36.0
Yaş (ortalama± standart sapma) 20.87±1.80		
Mezun olunan lise		
Düz lise	1134	60.4
Anadolu lisesi	713	38.0
Fen lisesi	24	1.3
Sağlık meslek lisesi	5	0.3
Okuduğu Fakülte/Yüksekokul		
Eğitim Fakültesi	572	30.4
Fen Edebiyat Fakültesi	472	25.2
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	420	22.4
Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi	326	17.4
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	86	4.6
Ailesinde sağlık çalışanın varlığı		
Sağlık çalışanı var	1138	60.7
Sağlık çalışanı yok	738	39.3
Hastanede yatma deneyimi		
Hastane deneyimi var	609	32.5
Hastane deneyimi yok	1267	67.5
Kronik bir hastalığa sahip olma durumu		
Kronik bir hastalığı var	133	7.1
Kronik bir hastalığı yok	1743	92.9
Meslek seçiminde hemşirelik mesleğini tercih etmeyi düşünme		
Tercih etmeyi düşünen	427	22.8
Tercih etmeyi düşünmeyen	1449	77.2
Toplumun hemşireliğe bakış açısı hakkındaki düşüncesi		
Olumlu	1415	75.4
Olumsuz	461	24.6

Tablo 2: Öğrencilerin hemşirelik mesleği algılama ölçeğinin ve alt boyutlarının puan ortalamalarının dağılımı

Ölçek	Madde Sayısı	Min-Maks* puan	Ortalama±SS**
Toplam ölçek puanı	22	22-110	82.66±12.62
Mesleki nitelikler alt boyut	17	17-85	65.74±10.13
Mesleki statü alt boyut	5	5-25	16.91±3.82

*Min: En az, Maks: En fazla, ** SS: Standart Sapma

Tablo 3: Bazı değişkenlere göre öğrencilerin hemşirelik mesleği algılama ölçeği puan ortalamalarının dağılımı

Değişkenler	HMAÖ		İstatistiksel Analiz	İleri Analiz***
	$\bar{X} \pm S_s$	Sıra Ortalaması		
Cinsiyet				
Kız	83.51±12.10	972.11	Z*=-3.586	-
Erkek	81.15±13.37	878.70	p<0.001	
Mezun olunan lise				
Düz lise	82.81±12.78	951.34		
Anadolu lisesi	82.60±12.14	925.36	X ² **=6.882	-
Fen lisesi	75.63±16.83	684.65	p=0.076	
Sağlık meslek lisesi	89.40±12.62	1117.80		
Okuduğu Okul				
Eğitim Fakültesi ^a	84.09±12.49	1014.45		<u>a-b</u>
Fen Edebiyat Fakültesi	82.88±12.51	949.59		Z=-3.866 p<0.001
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ^b	81.37±12.92	880.04	X ² **=32.237	<u>a-c</u>
Mühendislik-Mimarlık Fakültesi ^c	80.95±12.36	834.37	p<0.001	Z=-4.710 p<0.001
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu ^d	84.65±12.30	1052.74		<u>d-b</u> Z=-2.662 p=0.008 <u>d-c</u> Z=-3.107 p=0.002
Ailesinde sağlık çalışanı varlığı				
Sağlık çalışanı var	83.92±11.93	990.37	Z*=-3.342	-
Sağlık çalışanı yok	81.84±12.99	904.86	p=0.001	
Hastanede yatma deneyimi				
Hastane deneyimi var	82.27±13.58	913.65	Z*=-0.372	-
Hastane deneyimi yok	82.84±12.13	923.60	p=0.710	
Kronik bir hastalığa sahip olma durumu				
Kronik bir hastalığı var	82.65±13.88	967.50	Z*=-0.641	-
Kronik bir hastalığı yok	82.66±12.52	936.29	p=0.522	
Meslek seçiminde hemşirelik mesleğini tercih etmeyi düşünme				
Tercih etmeyi düşünen	84.01±11.82	999.53	Z*=-2.653	
Tercih etmeyi düşünmeyen	82.26±12.82	920.50	p=0.008	-
Toplumun hemşireliğe bakış açısı hakkındaki düşüncesi				
Olumlu bakış	83.66±12.56	988.71	Z*=-7.037	-
Olumsuz bakış	79.57±12.32	784.38	p<0.001	

* Mann-Whitney U testi ** Kruskal Wallis testi *** Bonferroni düzeltilmeli Mann-Whitney U testi

TARTIŞMA

Toplumun meslek gruplarını nasıl algıladıkları ve o mesleklerden beklentileri toplumdaki statüsünü ve gelişimini etkilemektedir (8,10). Dolayısıyla toplumun önemli bir kesimini temsil eden üniversite öğrencilerinin hemşirelik mesleği hakkındaki görüşlerini belirlemek oldukça önemlidir. Bu bilgilerden hareketle planlanan bu çalışmada; sağlıkla ilgili alanlar dışındaki bölümlerde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin HMAÖ toplam puan ortalaması 82.66 ± 12.66 olarak bulunmuştur (Tablo 2). Veri toplama amacıyla kullanılan ölçeğin toplamından elde edilebilecek puan aralığının 22-110 olduğu ve toplam puan arttıkça mesleğe ilişkin algının olumlu yönde değiştiği göz önünde bulundurulduğunda, üniversite öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik algılarının orta düzeyde olumlu olduğu söylenebilir. Literatürde üniversite öğrencilerinin hemşirelik mesleğine ilişkin algılarının belirlendiği sınırlı sayıda çalışma sonucu olduğu ve bu çalışmaların farklı bulguları ortaya koyduğu görülmüştür. Keshk ve arkadaşları üniversitenin premedikal hazırlık sınıfındaki 513 öğrenci ile yaptığı çalışmada öğrencilerin $\frac{3}{4}$ 'ünün olumlu bir imaja sahip olduğu için hemşirelik mesleğini kariyer tercihi olarak görebileceği bulunmuştur (15). Bangladeş 16-22 yaşlarındaki yüksekokul öğrencileri ile yapılan çalışmada öğrencilerin çoğunun bir kariyer seçimi olarak hemşirelik mesleğine yönelik olumlu algıya sahip olduğu bulunmuştur (16). Umman'da üniversite öğrencileriyle yürütülen bir çalışmada yüksekokullarda öğrenim gören tüm öğrencilerin hemşirelik mesleğine ilişkin tutumlarının olumlu olduğu belirlenmiştir (17). Benzer şekilde Özdelikara ve arkadaşları çalışmalarında da üniversite öğrencileri tarafından algılanan hemşirelik imajının iyi düzeyde olduğunu bildirmişlerdir (9). Bu çalışmanın sonucu doğrultusunda üniversite öğrencilerinin hemşirelik algısının orta düzeyde olmasının nedeni sağlık sistemi içerisinde önemli rolleri olan hemşirelik mesleğini yeteri kadar tanımamaları ile açıklanabilir. Hemşirenin

de yer aldığı sağlık ekibi içerisinde gelecekte üye olacak tıp öğrencileri ile yapılan çalışmada ise öğrenciler, hemşirelerin profesyonel rollerini yerine getirmede bağımsızlıklarının sınırlı olabileceğini ancak hastaları desteklemede ve terapötik süreçlerde hemşirelerin rolünün önemli olduğunu belirtmiştir (18).

Araştırmamızda toplum tarafından hemşirelik mesleğinin olumlu olarak algılandığını düşünen öğrencilerin hemşirelik mesleğini algılama puan ortalamasının aynı düşüncede olmayan öğrencilerden anlamlı biçimde yüksek olduğu belirlenmiştir. Hoeve ve arkadaşlarının hemşirelik mesleğinin toplumsal imajı ile ilgili 18 çalışmayı inceledikleri araştırmalarında, hemşireliğin toplumdaki imajının çok çeşitli olduğu ve bu imajların olumlu ve olumsuz boyutlarda tutarsızlık gösterdiğini bulunmuştur (19). İtalya'da modern toplumda hemşirelik algısını belirlemek amacıyla yürütülen bir çalışmada toplumun ve hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleği algısının iyi düzeyde olduğu saptanmıştır (11). Ekinci ve arkadaşları çalışmalarında üniversite öğrencilerinin %67.3'ünün hemşirelik mesleğinin toplumdaki statüsünü iyi olarak değerlendirdiklerini bildirilmiştir (20). Bu sonuçların aksine Tan ve arkadaşları hemşirelik bölümü dışındaki diğer bölümlerde okuyan üniversite öğrencileri ile yürüttükleri çalışmalarında ise öğrencilerin %62'sinin toplumda hemşirelik mesleği imajının olumsuz olarak algılandığını belirttikleri bildirilmiştir (3). Literatürde farklı araştırma sonuçlarının bulunmasının toplumların geleneksel, sosyal ve kültürel değerlerinin hemşirelik mesleğini algılama biçimlerini etkilemesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Hemşirelik mesleği, cinsiyet ve mesleki statü açısından geleneksel değerler, kültürel ve sosyal normlardan etkilenmeye devam etmektedir (19). Literatür incelendiğinde birçok çalışma, toplumların büyük bir çoğunluğunun hemşireliği şefkat gerektiren bir kadın mesleği olarak algılandığını göstermektedir (21-23). Ülkemizde 2007 yılında hemşirelik kanununda yapılmış olan değişiklikle birlikte erkekler yasal olarak

hemşirelik yapabilmektedir. Buna rağmen üniversite eğitiminde hemşirelik bölümünü tercih edenlerin büyük bir çoğunluğunun kadın olması hemşirelik mesleğinin geleneksel anlamda kadına atfedilen bir meslek olarak algılanmasında önemli bir etken olmaktadır (24,25). Araştırmamızda kız öğrencilerin hemşirelik mesleğine ilişkin algılarının erkek öğrencilere göre daha olumlu olduğu bulunmuştur. Benzer şekilde Keshk ve arkadaşlarının çalışmasında da kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre hemşirelik mesleğinde kariyer tercihi ve kariyer erişilebilirliğinde daha olumlu algıları olduğu görülmektedir (15). Shukri ve arkadaşlarının çalışmalarında ise cinsiyet değişkeninin öğrencilerin hemşirelik mesleğine ilişkin algılarını etkilenmediği belirtilmiştir (17). Toplumumuzun büyük bir kesiminin hemşirelik mesleğini kadın mesleği olarak nitelendirmeye devam etmelerinin bu sonuçta etkili olabileceği düşünülmektedir.

Çalışmada ailesinde sağlık çalışanı bulunan üniversite öğrencilerin diğer öğrencilere göre hemşirelik mesleği algılarının daha olumlu olduğu saptanmıştır (Tablo 3). Bu sonuçla uyumlu olarak Dağhan ve arkadaşlarının üniversite öğrencilerinin hemşirelik mesleğini ideal bir kariyer olarak algılamaları üzerine yürüttükleri çalışmalarında hemşire bir yakına sahip olan öğrencilerin hemşirelik algılarının daha pozitif olduğu belirlenmiştir (10). Üniversite öğrencileriyle yürütülen diğer bir çalışmada da meslekte sağlık ekibi üyesi tanıdığı olan öğrencilerin mesleki imaj algılarının daha olumlu olduğu belirtilmiştir (26). Shabani ve Osmanaga yaptığı çalışmada aile bireylerinden birinin sağlık hizmetlerinde alanında çalışıyor olmasının öğrencilerin hemşirelik mesleğine ilişkin algılarını etkilediği bulunmuştur (27). Farklı örneklem grubuyla yapılan başka bir çalışmada ailesinde hemşire bir yakına sahip olan bireylerin benzer şekilde hemşirelik imajlarının daha yüksek düzeyde olumlu olduğunu bildirilmiştir (8). Öğrencilerin sağlık çalışanı yakınının olması hemşirelik mesleğini gerçek özellikleri ile tanınmasına yardımcı

olduğu dolayısıyla hemşirelik algılarının da daha olumlu yönde şekillendiği söylenebilir.

Bireylerin bir mesleğin çalışma alanlarını ve koşullarını bilerek ve isteyerek o mesleği seçmesi, çalışma hayatında başarılı olmaları, mesleki memnuniyetlerinin yüksek olması, bunula birlikte hizmet verdikleri bireylere yarar sağlamaları ve bireylerin aldıkları hizmetten hoşnut olmaları açısından oldukça önemlidir (24,25,28,29). Literatür bilgisini destekler nitelikte araştırmamızda meslek seçiminde hemşirelik mesleğini tercih etmeyi düşünen öğrencilerin hemşireliğe ilişkin algılarının daha olumlu olduğu görülmektedir. Bizim çalışmamızın aksine Ekinci ve arkadaşlarının mühendislik fakültesinde öğrenim gören erkek öğrencilerle yürüttükleri çalışmalarında öğrencilerin %74.5'inin istedikleri bölümleri seçmeseler bile hemşire olmayı düşünmedikleri saptanmıştır (20). Hemşireliğin kadın mesleği olarak görülmesi ve ilgili çalışmanın örneklem grubunun erkek öğrencilerden oluşmasının bu sonuçta etkili olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmada öğrencilerin öğrenim gördüğü fakülteye göre hemşirelik mesleğini algılama ölçeği puan ortalaması arasında anlamlı bir fark saptanmıştır ($p<0.05$). Bu sonuç doğrultusunda eğitim fakültesi ve beden eğitimi yüksek okulunda öğrenim gören öğretmen adaylarının diğer fakültelerde öğrenim gören öğrencilere göre hemşirelik mesleğini algılamaya yönelik puan ortalamalarının anlamlı biçimde daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 3). Yalnız'ın çalışmasında bizim çalışmamızla benzer biçimde öğretmenlerin hemşirelik mesleğine yönelik algılarının olumlu olduğu belirtilmiştir (30). Öğretmenlik mesleği de hemşirelik gibi insanlar ile yakın ilişki içinde olmayı gerektiren ve verdiği hizmetin odağında insan olan bir meslektir. Bu doğrultuda hem eğitim fakültesi hem de beden eğitimi yüksek okulu öğrencilerinin hemşirelik mesleğine ilişkin algılarının daha olumlu olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak, hemşirelik mesleğine ilişkin üniversite öğrencilerinin algılarının orta düzeyde olumlu olduğu,

mesleki statüye ilişkin algılarının mesleki nitelikle ilgili algılarına göre daha iyi olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin hemşirelik mesleğine ilişkin algılarının cinsiyete, mezun olduğu liseye, okuduğu bölüme, ailede sağlık çalışanı olmasına, hemşirelik mesleğini tercih etmeyi düşünme ve toplumun bakış açısı hakkındaki görüşlerine göre değiştiği belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre; hemşireliğin profesyonel bir meslek olarak tanıtılması, genç yaş grubunun sıklıkla kullandığı sosyal medya aracılığıyla mesleğe yönelik olumlu mesajların verilmesi ve bu amaca ilişkin stratejilerin geliştirilmesi önerilmektedir. Bunun yanında üniversitelerin sağlıkla ilgili alanlar dışında öğrenim gören öğrencilerinin mesleğe karşı algılarının geliştirilmesi ve mesleğin tanıtımlarının yapılması için ortak bilimsel ve sosyal faaliyetlerin düzenlenmesi, üniversitelerin seçmeli ders havuzlarına hemşirelik ve sağlık ile ilgili seçmeli derslerin eklenmesi önerilmektedir.

Çatışma Beyanı: Bu çalışmada yazarların beyan edeceği herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı: Anafikir-planlama: BA, NÇB, FE, BÇ; analiz-yorum: BA, NÇB, FE; veri sağlama: BA, NÇB, BÇ; yazım: BA, NÇB, FE, BÇ; gözden geçirme ve düzeltme: BA, NÇB, FE, BÇ; onaylama: BA, NÇB, FE, BÇ.

Destek / Teşekkür Beyanı: Bu çalışma süresince araştırmacılar herhangi bir finansal destek almamışlardır.

Etik Kurul onamı: Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulu; tarih: 07.01.2013, sayı no: 2013/04.

KAYNAKLAR

1. Korkmaz F, Görgülü S. Hemşirelerin, meslek ölçütleri bağlamında hemşireliğe ilişkin görüşleri. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi. 2010;17(1):1-17.

2. Türk Dil Kurumu (TDK), Sözlükler. Erişim tarihi: 12.11.2021: <https://www.tdk.gov.tr/>
3. Tan M, Yuncu S, Şentürk Ö, Yıldız Ö. Üniversite öğrencilerinin hemşireliğe bakış açıları. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi. 2007;10(1):22-9.
4. Altıok H, Üstün B. Profesyonellik: Kavram analizi. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Elektronik Dergisi. 2014;2(7):51-155.
5. Ünsal A. Hemşireliğin dört temel kavramı: insan, çevre, sağlık, hastalık, hemşirelik. Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 2017;1(1):11-25.
6. Çelik Durmuş S, Yıldırım A. Hemşireler arası iş birliği. Sağlık Bilimleri Hemşirelikte Yönetim Dergisi. 2018;5(3)210-6.
7. Kızıgüt S, Ergöl Ş. Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin hemşireliği algılayışı, hemşirelik rollerine ve hemşireliğin geleceğine bakışı. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi. 2011;14(2):10-5.
8. Çelik AS, Pasinlioğlu T, Kocabeyoğlu T, Çetin S. Hemşirelik mesleğinin toplumdaki imajının belirlenmesi. Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi. 2013;21(3):147-53.
9. Özdelikara A, Mumcu Boğa N, Çayan N. Hemşirelik öğrencilerine ve sağlık alanı dışındaki öğrencilere göre hemşirelik imajı. Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitü Dergisi. 2015;5(2):1-5.
10. Dağhan Ş, Erkin Ö, Temel Bayık A. Üniversite öğrencilerinin ideal kariyer olarak hemşirelik mesleğini algılamaları. Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi. 2016;32(1):59-71.
11. Rubbi I, Cremonini V, Artioli G, Lenzini A, Talenti I, Caponnetto V et al. The public perception of nurses. An Italian cross-sectional study. Acta Biomed for Health Professions. 2017;88(5):31-8.
12. Yücel ÇŞ, Güler, KE, Eşer İ, Khorshid L. İki farklı eğitim sistemi ile öğrenim gören hemşirelik son sınıf

- öğrencilerinin hemşirelik mesleğini algılama durumlarının karşılaştırılması. Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi. 2011;27(3):1-8.
13. Lemeshow S, Hosme DW, Klar J, Lwanga SK. Under the title adequacy of sample size in health studies by world health organization. In: Kayaalp SO (Çeviri editörü). Sağlık Araştırmalarında Örneklem Büyüklüğünün Yeterliliği. Ankara, Türkiye. Hacettepe Taş Kitapevi, 2000:142-144.
14. Eşer İ, Khorshid L, Denat Y. Hemşirelik mesleğini algılama ölçeği geçerlik güvenirlik çalışması. Çınar Dergisi. 2006;10(1):2-8.
15. Keshk LI, Mersal FA, Al Hosis KA. Preparatory students' perception about the nursing profession and its impact on their career choice in Qassim University in KSA. American Journal of Nursing Research. 2016;4(3):74-82.
16. Islam A, Shafique KMA, Islam T, Rajib SI. Perception of college students towards nursing as a career choice. Asian Journal of Research in Nursing and Health. 2020;3(3):1-9.
17. Shukri RK, Bakkar BS, El-Damen MA, Ahmed SM. Attitudes of students at Sultan Gaboos university towards the nursing profession. Sultan Qaboos Univ Med J. 2013;13(4):539-44.
18. Marcinowicz K, Foley M, Zarzycka D, Chlabicz S, Windak A, Buczkowski K. Polish medical students' perceptions of the nursing profession: a cross-sectional study. Scand J Caring Sci. 2009;23;438-45.
19. Hoeve YT, Jansen G, Roodbol P. The Nursing profession: Public image, self-concept and professional identity. A discussion paper. J Adv Nurs. 2014;70(2):295-309.
20. Ekinci M, Dikici İC, Derya M, Andsoy II, Dinç S, Şahin A. Mühendislik bölümünde öğrenim gören erkek öğrencilerin erkek hemşirelere karşı bakış açıları. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 2014;3(1):632-45.
21. Liu Y. Nurses' work role in the context of gender and Chinese culture: An online forum study. J Nurs Res. 2010;18 (2):117-24.
22. Turan N, Öztürk A, Kaya H, Atabek Aştı T. Toplumsal cinsiyet ve hemşirelik. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi. 2011;4(1):167-73.
23. Saied H, Al Beshi H, Al Nafaie J, Al Anazi E. Saudi community perception of nursing as a profession. IOSR-JNHS. 2016;5(2):95-9.
24. Özdemir FK, Şahin ZA. Hemşirelik bölümü birinci sınıf öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörler. ACU Sağlık Bilimleri Dergisi. 2016;7(1):28-32.
25. Türk G, Adana F, Erol F, Akyıl RÇ, Taşkıran N. Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçme nedenleri ile bakım davranışları algısı. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 2018;7(3):1-10.
26. Sarıkaya T, Khorshid L. Üniversite öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen etmenlerin incelenmesi: Üniversite öğrencilerinin meslek seçimi. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi. 2009;7(2):393-423.
27. Shabani Z, Osmanaga F. Students' perceptions about the profession of nursing. Athens Journal of Health & Medical Sciences. 2021;8(2):135-48.
28. İnce S, Khorshid L. Hemşirelik Öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörlerin belirlenmesi. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi. 2015;18(3):163-71.
29. Bölükbaş N. Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimi ve etkileyen faktörler. Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi. 2018;1(1):10-7.
30. Yalnız N. Orta öğretim kurumlarında çalışan rehber öğretmenlerin hemşirelik mesleğine ilişkin algıları (tez). İstanbul. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2010.